

**Co-funded by
the European Union**

AKTIVUJÍCÍ SCÉNÁŘ HODINY
vypracovaný v rámci projektu
„INOVACE V ŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ“

TÉMA:

Nahlas to! Kde a jak reagovat na dezinformace?
(Cesty hlášení fake news a role uživatelů internetu)

1. Cíle hodiny

Žák:

- chápe, že každý uživatel internetu má vliv na šíření informací,
- ví, co je hlášení nepravdivých obsahů a proč je důležité,
- zná instituce a nástroje k hlášení fake news v Polsku, Česku, na Slovensku a v EU,
- dokáže rozpoznat situaci, kdy je třeba obsah nahlásit (např. fake news, nenávistné projevy, podvod),
- rozvíjí digitální odpovědnost a schopnost reagovat na škodlivé informace.

2. Cílová skupina

Žáci základních škol

3. Metody výuky

- Brainstorming
- Mini-přednáška s příklady
- Skupinová práce
- Moderovaná diskuse
- Analýza reálných platforem a nástrojů (screenshoty)

4. Učební pomůcky / zdroje

- Projektor / interaktivní tabule
- Výtisky nebo slidy se screenshoty možnosti „Nahlásit“ na sociálních sítích (Facebook, Instagram, YouTube, TikTok)
- Seznam fact-checkingových portálů (PL, CZ, SK, EU)
- Flipchart + fixy
- Přístup k internetu (volitelně)

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

Portály a instituce k využití:

- Polsko: <https://demagog.org.pl>, <https://konkret24.tvn24.pl>
- Česko: <https://manipulatori.cz>, <https://demagog.cz>
- Slovensko: <https://demagog.sk>, <https://infosecurity.sk>
- EU: <https://euvsdisinfo.eu>, <https://edmo.eu>

5. Průběh hodiny (45 min)

1. Úvod – můžeme něco udělat s fake news? (5 min)

Forma: brainstorming + krátké odborné doplnění

Průběh:

Učitel zapíše na tabuli otázku: „Má běžný uživatel internetu vliv na fake news?“

Žáci spontánně uvádějí své nápady, co lze udělat, když se na síti objeví falešná nebo podivná zpráva.

Naváděcí otázky:

- Co děláte, když narazíte na zprávu, která se zdá být falešná nebo přehnaná?
- Viděli jste někdy možnost „Nahlásit“ na Facebooku, Instagramu, TikToku, YouTube – a použili jste ji?
- Víte, že existují speciální stránky a organizace, které se zabývají ověřováním informací a reakcí na fake news?
- Co si myslíte, že se stane, pokud nikdo na falešnou zprávu nezareaguje?

Doplnění učitele (odborné informace):

- Fake news se šíří bleskově, protože lidé je často sdílejí bez ověření. Jeden nepravdivý post může zasáhnout tisíce lidí během pár minut.
- Každý uživatel má vliv na to, co koluje po síti. Reakcí lze pomoci zastavit škodlivý obsah.
- Co lze udělat?
 1. Nesdílet zprávu, pokud si nejsme jisti, že je pravdivá.
 2. Ověřit ji v nezávislých zdrojích nebo na stránkách fact-checkingových (např. Demagog, EUvsDisinfo).
 3. Nahlásit příspěvek nebo účet na sociální platformě – administrátoři jej mohou skryt, označit nebo odstranit.
- Fact-checkingové organizace a instituce EU mají speciální nástroje pro analýzu obsahu. Pokud uživatelé fake news hlásí, experti mohou rychleji reagovat a publikovat opravy, které pomáhají ostatním odlišit pravdu od lži.
- Reakce je důležitá, protože fake news mohou škodit lidem, uvádět je v omyl, vyvolávat paniku nebo nenávist – a mlčení umožňuje jejich šíření.

2. Definice a příklady – jak funguje hlášení fake news? (10 min)

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

Co-funded by the European Union

Forma: mini-přednáška + ústní kvíz

Definice (s vysvětlením pro žáky):

- **Hlášení obsahu** – nástroj dostupný na většině sociálních platforem (např. Facebook, Instagram, YouTube, TikTok), který umožňuje každému uživateli informovat administrátory, že daný obsah je podezřelý, může obsahovat fake news, vyzývat k násilí, šířit nenávist nebo představovat pokus o podvod. Po nahlášení je obsah prověřen moderátory nebo externími fact-checkingovými organizacemi.
- **Fact-checking** – profesionální proces ověřování informací, prováděný odborníky na žurnalistiku a analýzu dat. Ti kontrolují fakta v oficiálních zprávách, vědeckých studiích, mediálních archivech a poté publikují opravy nebo hodnocení pravdivosti (např. pravda / lež / manipulace).
- **Organizace pro hlášení a fact-checking** – např.:
 - **Demagog** (Polsko, Česko, Slovensko) – ověřuje výroky politiků, příspěvky na síti a zprávy.
 - **Manipulátoři.cz** – český portál analyzující fake news a konspirační teorie.
 - **EDMO (European Digital Media Observatory)** – evropská síť expertů na dezinformace.
 - **EUvsDisinfo** – projekt EU, který identifikuje a zveřejňuje příklady ruské propagandy.Tyto organizace spolupracují se sociálními platformami, aby označovaly nebo odstraňovaly falešný obsah.
- **Moderace obsahu** – proces, při kterém administrátoři platformy prověřují nahlášený příspěvek a rozhodují, zda porušuje pravidla (např. šíří lži, nenávist, podněcuje násilí). Pokud ano, příspěvek může být označen varováním, odstraněn a v krajních případech je účet autora zablokován.

Příklady (k rozboru s třídou):

1. Fake news: „Evropská unie zakazuje pěstování zeleniny na domácích zahrádkách – máme tajné dokumenty!“
 - Nahlášeno mnoha uživateli.
 - Po ověření fact-checkingovými organizacemi označeno za zcela falešné → příspěvek byl z Facebooku odstraněn.
2. Falešný účet vydávající se za lékaře, propagující „zázračný lék na rakovinu za 99 Kč“.
 - Nahlášeno uživateli a onkologickou nadací.
 - Účet byl zablokován za šíření nebezpečného, nepravdivého obsahu.
3. Pověst o volbách v Česku: „Výsledky byly zfalšovány, máme video dokazující podvod!“
 - Prověřeno portálem Demagog.cz, vyvráceno jako fake news.
 - Oprava byla zveřejněna online a platforma Twitter/X označila původní post jako „nepravdivý“.

**Co-funded by
the European Union**

Mini-kvíz (ústní, pro žáky):

1. Může každý uživatel nahlásit fake news na sociálních sítích? (Ano/Ne)
2. Znamená nahlášení automatické odstranění obsahu? (Ne – nejprve probíhá ověření).
3. Uveď příklad fact-checkingové organizace působící v EU.
4. Co dělají moderátoři, když je obsah potvrzen jako falešný?

3. Cvičení – „Nahlas to!“ (15 min)

Forma: skupinová práce (3–5 osob)

Cíle cvičení:

- Rozvíjet schopnost rozpoznávat falešný obsah na internetu.
- Naučit se praktické způsoby reakce na fake news.
- Uvědomit si roli uživatelů při zastavování dezinformací.

Instrukce pro žáky:

Každá skupina obdrží 4 ukázkové příspěvky nebo titulky (2 pravdivé, 2 falešné – smyšlené, ale realistické). Mohou mít formu:

- screenshotů z Facebooku, Instagramu, Twitteru,
- titulků z informačních portálů,
- krátkých zpráv z komunikátoru (např. „Přepošli to všem známým, je to důležité!“).

Soubor ukázkových příspěvků/titulků

Pravdivé (skutečné)

1. Screenshot z Facebooku – stránka Ministerstva školství
 - Příspěvek: „Od příštího měsíce obdrží všechny školy v Polsku nové knihy do knihovny. Každá škola dostane alespoň 50 nových titulů.“
 - Náhled: fotografie knihovny s knihami, logo MŠ v rohu.
2. Titulek z informačního portálu (Onet.pl)
 - „Astronauti NASA se vrátili z mise na Mezinárodní vesmírné stanici“
 - Náhled: fotografie tří usmívajících se astronautů po přistání.

Falešné (smyšlené, ale realistické)

3. Zpráva z komunikátoru

- „Přepošli to všem známým! Od zítřka budou všechny školy zavřené na dva měsíce kvůli ‘tajemné nemoci’. To je informace od známého lékaře!“
 - (Bez zdroje, vyvolává strach)
4. Screenshot z Instagramu – profil bez ověřené identity

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

Co-funded by the European Union

- Příspěvek: „V městském parku byl nalezen vchod do tunelu vedoucího až do centra města! Znamý tam viděl ‘podivná světla’. Raději tam nechod’te!“
- (Chybí fotografie místa, jen tmavý obrázek s popisem)

Úkoly pro žáky

1. Ohodnoťte každý příspěvek/titulek a označte, které se zdají podezřelé nebo falešné.
2. Určete reakci:
 - Může být tato zpráva ignorována, nebo je třeba ji nahlásit?
 - Pokud nahlásit – kde? (např. „Nahlásit příspěvek“ v aplikaci, formulář pro administrátora, fact-checkingový portál – Demagog, Manipulátoři, EDMO).
3. Uveďte důvod svého rozhodnutí – proč stojí za to reagovat.
4. Doplňte tabulku.

Tabulka k vyplnění skupinami

Obsah zprávy	Podezřelá/falešná? (✓/X)	Co udělat? (ignorovat / nahlásit)	Kde nahlásit?	Proč? (např. uvádí v omyl, straší, škodí zdraví)
--------------	--------------------------	-----------------------------------	---------------	--

Podpůrná karta pro žáky – „Jak nahlásit fake news?“

1. Klikni na „...“ nebo „Nahlásit příspěvek“ na Facebooku/Instagramu/Twitteru.
2. Vyber důvod hlášení (např. nepravdivé informace, spam, podvod).
3. Můžeš poslat odkaz na fact-checkingový portál (Demagog, Manipulátoři, EDMO).
4. Pokud je obsah nebezpečný (např. vyzývá k násilí, finančnímu podvodu) – nahlás ho administrátorovi stránky nebo příslušným úřadům (CERT Polsko, policie).
5. Nejpodstatnější: nesdílej dál obsah, o jehož pravdivosti nejsi přesvědčen.

Rozbor (5 min):

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

- Každá skupina prezentuje jeden příklad a vysvětlí své rozhodnutí.
- Učitel shrnuje:
 - *Žádná reakce = fake news žije dál.*
 - Hlášení je forma ochrany ostatních uživatelů, zejména méně zkušených.
 - V síti může být každý uživatel „strážcem pravdy“ a pomoci zastavit dezinformaci.

4. Diskuse: Proč má smysl hlásit fake news? (8 min)

Forma: řízený rozhovor, moderovaný učitelem.

Otázky pro žáky:

1. Má smysl reagovat na fake news, když „internet je i tak plný lží“?
2. Co se může stát, pokud falešný obsah nebude nahlášen? (např. finanční podvody, krádež dat, vyvolání paniky, šíření nenávisti vůči skupinám).
3. Opravdu hlášení pomáhá, nebo je to jen symbolické gesto?
4. Je snadné najít místo k nahlášení podezřelého obsahu na různých sociálních sítích?
5. Má odpovědnost za reakci každý uživatel, nebo je to úkol pouze administrátorů a fact-checkerů?

Aktivizační prvek (volitelně):

Učitel uvede příklady reálných následků nenahlášených fake news, např.:

- Phishingové podvody: lidé přicházejí o peníze, protože je nikdo nevaroval před falešným odkazem.
- Zdravotní fake news: šíření rad o „zázračných léčích“, které způsobují zdravotní škody.
- Propaganda a nenávist: falešný obsah podněcuje společenské konflikty a nenávistné projevy.

Závěry učitele (pro shrnutí diskuse):

- Hlášení je součástí digitální odpovědnosti. Každý uživatel internetu ovlivňuje, jaký obsah koluje po síti – reakcí chráníme sebe, známé i lidi, kteří by se mohli stát obětí podvodu nebo manipulace.
- Hlášení urychluje ověřování – administrátoři sociálních platforem a fact-checkingové portály mohou rychleji odstranit škodlivý obsah nebo jej opatřit varováním.
- Žádná reakce umožňuje fake news „žít vlastním životem“, tedy být opakovaně sdíleny a působit reálné škody ve společnosti.
- Evropská unie a její partneři (EDMO, EUvsDisinfo) rozvíjejí nástroje a vzdělávací kampaně, které usnadňují hlášení a omezují šíření dezinformací.
- Každé hlášení má význam – i když obsah nezmizí hned, zvyšuje šanci na jeho odstranění z internetu.

**Co-funded by
the European Union**

5. Shrnutí a reflexe (7 min)

Forma: individuální práce + třídní seznam

Žáci dokončují věty:

- „Pochopil/a jsem, že hlášení fake news...“
- „Nejvíce mě překvapilo, že...“
- „Příště, až uvidím falešnou zprávu, udělám...“

Třídní tabule:

„5 zásad reakce na dezinformace“:

1. Ověřuj informaci ve více zdrojích.
2. Nesdílej, pokud si nejsi jistý její pravdivostí.
3. Nahlaš falešný obsah administrátorům platformy.
4. Využívej fact-checkingové portály v PL, CZ, SK, EU.
5. Pamatuj – každý uživatel může zastavit fake news.

6. Slovníček pojmů – Reakce na dezinformace

Pojem	Definice
Hlášení obsahu	Oznámení administrátorovi platformy o příspěvku, který může porušovat pravidla (lež, nenávisť, podvod).
Fact-checking	Proces ověřování pravdivosti informací v nezávislých, profesionálních zdrojích.
Moderace obsahu	Činnost administrátorů portálů spočívající ve skrytí, označení nebo odstranění škodlivého obsahu.
Dezinformace	Úmyslné uvádění lidí v omyl prostřednictvím falešných nebo zmanipulovaných zpráv.
Digitální odpovědnost	Postoj uživatele internetu spočívající v opatrném sdílení obsahu a reakci na škodlivé informace.

7. Metodický průvodce pro učitele

1. Cíle průvodce

- Podpora učitele při vedení výuky o odpovědném reagování na fake news.
- Usnadnění práce se žáky díky přípravě materiálů, příkladů a strategií moderování diskuse.
- Ukázat, jak předcházet konfliktním situacím a jak vést téma bezpečně z hlediska emocí.

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

2. Příklady k využití

- Smyšlené fake news vytvořené pro potřeby hodiny (např. „EU zavádí zákaz pití kohoutkové vody“, „Známý lékař odhaluje lék na všechno – zatajovaný před světem“).
- Mezinárodní případy dezinformací (např. fake news spojené s volbami v USA, pandemií COVID-19, válkou na Ukrajině), které nejsou svázány s lokálními politickými konflikty.
- Příklady příspěvků a titulků zveřejněných na sociálních sítích s označením „fake news“ (lze využít screenshoty připravené na základě fact-checkingových portálů jako Demagog, Manipulátoři.cz, EUvsDisinfo).

3. Učební materiály

- Screenshoty falešných příspěvků nebo titulků (smyšlené, vzdělávací).
- Tabulky k analýze: pole k vyplnění (Obsah příspěvku – Podezřelé ANO/NE – Kde nahlásit? – Proč reagovat?).
- Seznam fact-checkingových portálů a institucí:
 - Polsko: Demagog.org.pl
 - Česko: Manipulatori.cz
 - Slovensko: Demagog.sk
 - EU: EUvsDisinfo.eu, EDMO.eu
- Instrukce k hlášení příspěvků na Facebooku, TikToku, Instagramu, YouTube (tištěné screenshoty „jak to udělat krok za krokem“).
- Infografika: „5 kroků reakce na fake news“
(1. Nesdílej – 2. Ověř zdroj – 3. Hledej potvrzení – 4. Použij možnost NAHLÁSIT – 5. Varuj ostatní).

4. Moderování výuky

- **Otevřené otázky:**
 - „Proč jsi usoudil, že jde o fake news?“
 - „Co si myslíš, že se stane, když tuto informaci nikdo nenahlásí?“
 - „Funguje hlášení vždy? Proč má cenu to dělat i přesto?“
- **Ukazování, že každý může reagovat:**
 - Zdůrazni, že hlášení fake news je právo a nástroj uživatelů, nejen povinnost administrátorů.
 - Připomínej, že i jedno hlášení může spustit proces ověřování obsahu.
- **Vyhýbání se hodnocení žáků:**
 - Místo kritiky za dřívější sdílení falešných informací ukazuj, jak lze jednat lépe v budoucnu.

5. Bezpečná atmosféra

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

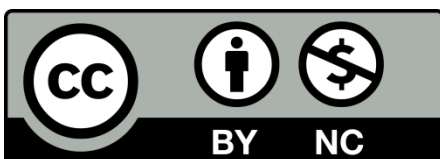
- Uvědom žáky, že každý se může nachytat na fake news – není to důvod ke studu.
- Soustřed' se na řešení, ne na chyby.
- Pokud se otevřou náročná témata (např. fake news o válce, zdraví, nenávistných projevech), připomeň zásady respektu, neutrality a emoční bezpečnosti při diskusi.

6. Rozšíření – třídní projekt

- **„Mapa míst k hlášení fake news“** – práce ve skupinách nebo celé třídy:
 - Žáci vyhledají platformy, fact-checkingové portály, organizace a instituce v Polsku, Česku, na Slovensku a v EU, kde lze hlásit falešný obsah.
 - Na plakátu nebo v prezentaci vytvoří mapu či seznam kontaktů, který lze vystavit ve třídě nebo školním časopise.
- **Volitelně:** příprava krátkého návodu pro vrstevníky „Jak nahlásit fake news krok za krokem“.

8. Vědecké a vzdělávací zdroje (PL, CZ, SK, EU)

- **EDMO – European Digital Media Observatory**
<https://edmo.eu>
- **EUvsDisinfo – projekt Evropské služby pro vnější činnost**
<https://euvsdisinfo.eu>
- **Demagog Polsko**
<https://demagog.org.pl>
- **Konkret24 – ověřovací portál TVN24**
<https://konkret24.tvn24.pl>
- **Manipulátoři.cz – český portál**
<https://manipulatori.cz>
- **Demagog.cz (Česko)**
<https://demagog.cz>
- **Demagog.sk (Slovensko)**
<https://demagog.sk>
- **Infosecurity.sk – Institut pro politickou bezpečnost (Slovensko)**
<https://infosecurity.sk>

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií